

Els secrets d'un licor ancestral

ALSINA I MORENO, Marc.

25 anys de la Festa de la Ratafia, Santa Coloma de Farners.

La Trona Edicions.
Girona, 2006.
159 pàgines.

La Festa de la Ratafia no és una celebració qualsevol. Per a molts colomencs i colomenques és tan important com la diada de la festa major. I és que la Festa de la Ratafia és la celebració de la tradició. De la mà de Marc Alsina, els qui organitzen, participen i gaudeixen de la festivitat del bon ús de les herbes aromàtiques ens permeten conèixer cadascuna de les 25 celebracions que han viscut. Són imatges de bones estones que desprenen l'aroma de les espècies i de les herbes, les quals curiosament s'escullen en el moment adequat per poder preparar l'apreciat licor.

El primer apartat del llibre va adreçat, essencialment, als habitants de Santa Coloma de Farners, els quals s'hi reconeixeran, hi trobaran moments i records de la seva vida i de la seva ciutat. D'alguna manera, podríem dir que s'hi sentiran homenatjats.

El segon bloc, que tanca el llibre, és de caràcter pràctic. L'autor ens obre les portes del coneixement popular i revela els principals secrets per ela-

borar una bona ratafia. Els amants d'aquest licor hi podran descobrir fil per randa la seva composició i maceració.

Recordant els antics herbaris que ens han arribat des de l'antiguitat, l'autor proposa un seguit de receptes fetes amb ratafia, les quals ens recorden la tradició que acompanya el món de les espècies i tot el llegat històric que l'envolta. Comença per les èpoques egípcia, grega i romana, de les quals conservem nombrosos receptaris escrits pels més distingits gastrònoms, llibres que recullen els secrets de cadascuna de les herbes que componen el paisatge mediterrani i el seu bon ús culinari. Tot seguit fa una parada a l'edat mitjana, amb la implantació social del coneixement de les herbes aromàtiques, tant per a ús gastronòmic com per a ús mal anomenat màgic, que en molts casos consistia en medicina natural. I tampoc cal oblidar la importància de la ruta de les espècies, gràcies a la qual avui dia coneixem tan bé moltes de les espècies preuades en altres èpoques.

Aquests són els veritables components de la Festa de la Ratafia, una celebració en la qual el principal venerat és el licor format de saviesa i de coneixement popular que ens acompanya les sobretaulas amb els qui més estimem.

Marta Pi Vázquez

Tot sobre la Parua Gerunda, i més

AMICH I RAURICH, Narcís M.

Les terres del nord-est de Catalunya a les fonts escrites d'època tardoantiga (segles IV-VII). Les seus episcopals de Girona i Empúries i el culte a Sant Feliu de Girona a l'Antiguitat Tardana.

Monografies de l'IEG, núm. 19.
Institut d'Estudis Gironins.
Girona, 2006.
320 pàgines.

Pocs dies abans de Nadal es va presentar oficialment, a la Fontana d'Or, el magnífic treball de Narcís M. Amich que fa el número 19 en la col·lecció de monografies de l'Institut d'Estudis Gironins. Els seus títol i subtítol, d'altra banda perfectament exactes i il·lustratius, no poden ni volen amagar a ningú que es tracta de la publicació d'una tesi doctoral (2002), excel·lentment adaptada per a tots els públics. Érem molts els qui l'esperàvem en aquest format: més manejable, però sense perdre cap dels seus valors. Certament, fruit de la tenaç perseverança en els interessos científics i segons com vitals de l'autor, la monografia acumula una sèrie de qualitats de les quals ens plaurà destacar ara les que ens semblen més rellevants.

En primer lloc, l'abast de l'arc cronològic. El mateix autor s'encarrega, a l'inici de la introducció, de rebatre un cop més les acusacions de foscor i desconeixement que segons el tòpic

pesen damunt la història de l'antiguitat tardana, per més que sigui precisament aquest un dels camps en què la recerca històrica i arqueològica de les darreres dècades ha experimentat un progrés més destacat. Segurament això es devia en part al fet que durant tants anys, per la lògica d'aquells plans d'estudi on la història ocupava encara un lloc, aquests segles podien perfectament desaparèixer entre les lluisors de Roma i de l'edat mitjana feudal. Afortunadament tal perjudici és cada cop menys vigent, i no dubtem que aquesta publicació, només pel fet de presentar un panorama intel·lectual i literari a l'alçada dels seus protagonistes (de Prudenci a Gregori de Tours, passant per Isidor de Sevilla o Joan de Bícara) o els qualificats testimonis d'una vitalitat litúrgica fora de tota discussió, ha de contribuir poderosament a fer minvar el que quedi de la seva vigència.

Després, l'atenció a les fonts. El treball consisteix, bàsicament, en el recull, contextualització, interpretació i posada a l'abast de les fonts escrites del període i el territori assenyalats. Des d'ara, aquesta tasca evitarà als estudiosos i interessats la necessitat de realitzar feixugues recerques de textos i de les seves millors edicions, que Narcís M. Amich s'ha encarregat de seleccionar amb cura. La feina que això estalvia és només comparable a la que l'autor ha hagut de fer. I,

de passada, té a veure amb la voluntat d'assolir l'exhaustivitat, voluntat satisfeta (almenys fins que la recerca documental o arqueològica no identifiqui noves fonts), com hem volgut destacar amb el títol d'aquestes ratlles, amb la vènia —confiem— de Prudenci: tot sobre la *Parua Gerunda* i més, en el benentès que s'hi parla a bastament també del *territorium* i, sobretot, de l'extinta seu d'Empúries.

I, en tercer lloc, el relleu justament donat al màrtir Feliu. La tesi de Narcís M. Amich representa la consolidació i exposició pública, més que mai, de la importància de Feliu en la història de la ciutat, de la diòcesi i del país, de la seva imatge pública arreu de l'Europa occidental en els segles estudiats, del prestigi i de la vitalitat del seu culte, florit en un context que els segles posteriors s'encarregaren de modificar fins a la seva pràctica desfiguració. La figura de Feliu en pagà les conseqüències, però la recerca avui permet exhumar els testimonis de la seva importància, per no dir de la seva historicitat. Com es va mirar de posar de relleu el 2005, en què la diòcesi va celebrar el dissetè centenari de la data tradicional del màrtir del sant, la figura de Feliu es troba a l'arrel del cristianisme gironí i, per tant, a l'arrel de la seva pròpia identitat. Sense menystenir l'experiència de fe dels gironins medievals, moderns i contemporanis a l'entorn de sant Narcís,

el màrtir Feliu ocupa avui el lloc que li correspon, en l'àmbit històric —amb renovada força de la mà d'aquest treball—, però també en l'àmbit litúrgic i fins i tot, si es vol, en l'àmbit de la identitat. El tractament, en el llibre, d'elements com l'extraordinari conjunt de sarcòfags paleocristians de l'excol·legiata gironina, que l'autor ja ha publicat en altres indrets, és un dels principals factors que ens criden l'atenció sobre el lloc que els pertoca, al personatge i al conjunt artístic, també en l'àmbit patrimonial.

És aquest, doncs, un estudi monogràfic a partir de les terres que corona la nostra Gerunda, exhaurides pel que fa a fonts en la seva *paruitas*, però que representa, per això mateix, un mirador insubstituïble per contemplar i conèixer una etapa de gran interès en la història del nostre país.

Marc Sureda i Jubany

Un títol agosarat, un treball rigorós

COSTA, Lluís.

El nacionalisme cubà i Catalunya.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
Barcelona, 2006.
255 pàgines.

Les recerques llargues i profundes donen els seus fruits a llarg termini, i aquest llibre de Lluís Costa n'és un bon exemple. La recerca històrica

rigorosa i documentada suposa en qualsevol cas un esforç digne d'elogi, encara que el resultat siguin uns traços poc marcats que no donin peu a grans *sentències* històriques.

L'autor va endinsar-se fa molts anys en l'estudi de l'emigració begurenca a Cuba, i a partir d'aquí es va anar obrint pas en un conjunt de temàtiques que hi estaven relacionades: la premsa, la mateixa història de Cuba, especialment els processos de gestació i consolidació de la seva independència, les relacions de l'illa amb Catalunya, etc. Costa té nombroses publicacions sobre premsa, i és a partir d'aquest vast coneixement de les publicacions periòdiques d'aquí i d'allà que ha pogut extreure molts dels fils amb els quals ha teixit un argument vàlid per al títol d'aquest nou llibre. L'anàlisi de la premsa com a font històrica, que els darrers decennis ha estat útil a molts historiadors —gràcies en bona mesura a la catalogació dels fons dels arxius—, permet treballs com aquest.

El nacionalisme cubà i Catalunya és un títol agosarat, tanmateix no exempt d'uns lligams, no del tot comunicants i a vegades inversament proporcionals, però sí existents, com aconsegueix demostrar l'autor. A la presentació del llibre, que va tenir lloc a Begur el 2 de setembre de 2006, Josep Maria Terricabras va saber sintetitzar aquests vincles dissertant sobre l'origen de

la bandera cubana —amb una estrella vinculada a la bandera nord-americana— i la seva influència en l'origen de l'estelada catalana.

El llibre es va presentar en el marc de la III Fira dels Indians de Begur i del II Fòrum de Municipis Indians, una experiència única a Catalunya que constitueix un referent en la temàtica i un exemple a seguir per a tots aquells que volen aprofundir en el coneixement de les relacions de Catalunya amb Amèrica, al qual contribuirà la recentment constituïda Fundació Catalana Begur-Cuba.

Certament, aquestes relacions van ser molt importants per a la història del nostre país. Una certa visió historiogràfica ha contribuït a crear el mite que la història d'Amèrica estava molt vinculada a Castella, que poc tenia a veure amb la catalana; i d'aquí ve, malauradament, que a casa nostra els estudis d'història d'Amèrica no s'hagin potenciat com correspon, per conèixer més i millor la nostra pròpia història com a país. Per als qui havien defensat posicions excessivament dogmàtiques, treballs com el de Costa, amb aquest títol suggerent, haurien de ser un element determinant per acabar amb aquesta falsa idea que els catalans no van tenir res a dir a Amèrica, i per desmentir que la realitat americana no va afectar la realitat catalana.

David Moré Aguirre